

Departementaal vertrouwelijk
Situatiebeeld en Duiding COVID-19 (nr. 14)

Kerneenheid
Analyse

Dinsdag 7 april 2020 - geactualiseerd tot 09.00 uur

Aandachtspunten

- Naleving maatregelen aankomend paasweekend mogelijk onder druk door de toenemende positieve berichten over de effecten van de maatregelen en het mooie weer.
- Druk op Caribisch deel van het Koninkrijk neemt toe.
- Risico op een toenemend gevoel van 'ongelijkheid' onder burgers en bedrijven. Continue druk op geloofwaardigheid van overheid, experts en maatregelen.
- Aandacht voor langere termijn perspectief, scenario's na 28 april en tijdelijkheid van (eventuele) inbreuken op grondrechten.

SITUATIEBEELD

Maximaal controleren (volksgezondheid)

- Het onderzoek naar hoe besmettelijk kinderen zijn loopt vertraging op. Nog maar de helft van de honderd gezinnen, die nodig zijn voor het onderzoek, is gevonden.
- RIVM meldde maandag minder doden, maar wel meer ziekenhuisopnames.
- NIVC en LNAZ toonden zich voorzichtig optimistisch over het aantal IC-patiënten. De piek aan aantal IC-patiënten wordt over twee weken verwacht.
- Blijvende media-aandacht voor de druk op beschikbaarheid van geneesmiddelen en PBM's. Nederland heeft opnieuw miljoenen mondkapjes besteld. Per week zouden er 4,5 miljoen mondkapjes nodig zijn in de zorg.
- Door strengere regels van de Chinese overheid en een tekort aan vrachtruimte is het steeds moeilijker en duurder om snel medische hulpmiddelen als mondkapjes en beschermende kleding vanuit China te krijgen.
- Meer patiënten en zorgmedewerkers kunnen zich vanaf maandag laten testen op COVID-19. Personeel van gevangenissen en tbs-instellingen willen ook in aanmerking komen voor een test.
- De opvatting over mondkapjes verandert, diverse Westerse/Europese landen adviseren nu mondkapjes te dragen in openbare ruimtes. Het WHO stelde aanvankelijk dat een mondkapje alleen noodzakelijk is als je ziek bent of in de zorg werkt, maar in de media wordt gesteld dat de WHO dit advies mogelijk aanpast. Nederland ziet risico's op 'schijnveiligheid'.
- Mensen brengen zichzelf in gevaarlijke situaties als zij de zorg mijden omdat ze denken dat er in ziekenhuizen geen plaats is vanwege het coronavirus.
- Er wordt een toename van besmettingen en sterfgevallen onder verpleeghuisbewoners gemeld. In veel gevallen is niet vastgesteld of het daadwerkelijk coronabesmettingen betreft.
- Medici verwachten dat de zorgsector nog maanden met extra drukte te maken krijgt nadat de epidemie onder controle is gebracht vanwege revalidatie en een vermoedelijke inhaalslag van andere zorg.

Beeld sociale media

- De roep om meer te testen en mondkapjes te verplichten houdt in met name rechts-populistische hoek aan.

Continuïteit vitale processen en samenleving

- De zeven grootste Europese luchtvaartmaatschappijen, waaronder Air France-KLM, kunnen het door de problemen rondom corona financieel nog tot eind mei volhouden.
- De Europese Commissie heeft EU-lidstaten dringend verzocht de regels voor vrachtluchten gedurende de coronacrisis te versoepelen. Hierdoor kunnen meer medische hulpgoederen en medicijnen vervoerd worden.
- De NVZ maakt komende weken met ministerie VWS en zorgverzekeraars afspraken over de continuïteit van zorg op de korte en lange termijn en om te voorkomen dat zorgaanbieders in de financiële problemen raken.
- De TK gaat videovergaderingen invoeren en wil ook de mogelijkheden vergroten om tijdens de 'intelligente lockdown' toch fysiek te vergaderen.
- Er is voldoende groente en fruit voor de Nederlandse consument, maar door de coronacrisis kan er wel vershraling in het aanbod komen.

Beeld sociale media

- Aandacht voor NRC-artikel over wetenschappers die meedenken met het RIVM over een exitstrategie voor de pandemie. Zij stellen dat we nog tot twee jaar met beheersmaatregelen te maken kunnen hebben.
- Min VWS laat op sociale media weten dat ook tijdens de coronacrisis kindervaccinaties gewoon doorgaan.

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJKZorg voor kwetsbare groepen

- Het coronavirus zorgt ook in de gevangenis voor veel onzekerheid, angst en frustratie. De rechter heeft geoordeeld dat de coronacrisis geen reden is om vrijgelaten te worden uit de gevangenis.
- De VN stelt dat de toename van huiselijk geweld schrikbarend is en roept op tot actie.
- Oogvereniging stelt dat het voor blinden en slechtzienden niet altijd goed in te schatten is of ze voldoende afstand houden. Oproep aan de samenleving mensen met een witte stok ruim baan te geven.

Beeld sociale media

- Op sociale media wordt verontwaardigd gereageerd op het overlijden van een 32-jarige Belgische supermarktedewerker aan COVID-19. Collega's klagen dat het moeilijk is te voldoen aan 'social distancing', en over de drukke en stressvolle omstandigheden van hun werk, terwijl supermarkten winst maken.
- De Telegraaf bericht over ontstane onrust over voorgestelde verscherpte triage-regels waarbij mensen boven de 70 jaar niet meer opgenomen zouden worden bij een tekort aan bedden. Wilders noemt dit op sociale media totaal onacceptabel en gaat in het kamerdebat woensdag voorstellen deze regel te schrappen.

Financieel-economische stabiliteit

- Het UWV ontving op de eerste dag 35.000 aanvragen voor een tegemoetkoming in de loonkosten.
- Volgens LTO Nederland dreigen vooral bedrijven met een seizoensgebonden productie door de regels achter het net te vissen. Ook tuinders zouden moeten vallen onder de Regeling overbrugging werkbehoud (NOW).
- Nederlandse winkeliers komen in de problemen omdat kredietverzekeraars de kredietlimieten verlagen of zelfs helemaal beëindigen. Ook worden bijna alle nieuwe aanvragen afgewezen.
- Tot zeker 1 juli zullen er geen gedwongen huizenverkoop plaatsvinden, daarnaast is besloten dat elke huizenbezitter met financiële problemen in aanmerking komt voor uitstel van betaling.
- Curatoren en advocaten waarschuwen dat als de overheid niets extra's doet, we door corona aan de vooravond van een massale, maar maatschappelijk ongewilde onteigening staan.
- De Eurogroep vergadert dinsdag per video over maatregelen om de klap van de coronacrisis op te vangen.
- Het FD meldt dat het kabinet nog eens twaalf miljard euro uit trekt ten behoeve van een borgstelling, om te voorkomen dat ondernemers op grote schaal failliet gaan.
- Diverse ondernemers lijken zich voor te bereiden op de 1.5-meter economie. Maar in Nieuwsuur waarschuwt een econoom dat het versoepelen van de lockdown juist de economie zal schaden.

Caribisch deel van het Koninkrijk

- Saint Martin heeft maandagochtend twee van de grensovergangen tussen het Franse en Nederlandse deel afgesloten. Bij de andere twee grensovergangen is slechts beperkte beweging toegestaan.
- Sint Maarten heeft financiële steun van ongeveer 130 miljoen euro gevraagd aan Nederland om de gevolgen van het coronavirus de komende drie maanden het hoofd te bieden.
- Als solidariteitsmaatregel met de bevolking leveren Ministers en parlementariërs op Sint Maarten 10 procent van hun salaris in.
- De commissie Noodfonds Covid-19 Curaçao gaat er vooralsnog vanuit dat de Noodmaatregel overbrugging werkgelegenheid betrekking zal hebben op 16.500 werknemers in vaste dienst.
- Op Curaçao zijn de gevangenen in de SDKK in staking gegaan, ze worden volgens eigen zeggen aan hun lot overgelaten in overvolle cellen, er is geen schoonmaakmiddel en slecht eten.

Internationale context

- De Duitse regering heeft maandag bekend gemaakt dat iedereen die na 10 april (meerdaags) vanuit Nederland komt, twee weken in quarantaine moet. Het is onduidelijk hoe lang deze maatregel zal gelden. De verplichte quarantaine geldt niet voor grensoverschrijdend woon-werkverkeer en vrachtverkeer.
- Eerste landen in Europa kondigen versoepeling coronamaatregelen aan. Zowel Oostenrijk, Tsjechië als Denemarken zullen de maatregelen binnenkort (deels) afschalen.
- In China zijn afgelopen weekend weer nieuwe corona gevallen vastgesteld. Het aantal nieuwe diagnoses ligt al weken lager ligt dan tijdens de piek, maar de zorgen voor een tweede golf besmettingen groeien. China voegt nu ook asymptomatische gevallen van besmettingen toe aan de dagelijkse updates over het virus.
- China heeft volgens een woordvoerder de afgelopen maand 3,9 miljard mondkapjes aan het buitenland verkocht. Daarnaast exporteerde het land 16.000 beademingsapparaten.
- De Russische hulp bij de coronabestrijding in Amerika en Italië leidden tot vragen en kritiek, met het stopzetten van de vluchten van en naar Rusland lijken deze operaties beëindigd.
- De Zweedse aanpak van de coronacrisis krijgt steeds meer kritiek. Het land doet vooral een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van mensen. Zweden heeft het hoogste aantal infecties in Scandinavië.
- Volgens de Franse minister Economische Zaken Bruno Le Maire stevent Frankrijk af op de grootste economische crisis sinds de Tweede Wereldoorlog.
- De Britse regering is van plan de besprekingen met de Europese Unie over de toekomstige relatie na de brexit gewoon voort te zetten. Ook wordt niet overwogen de overgangperiode te verlengen. Boris Johnson is opgenomen op de IC vanwege hardnekkige klachten.

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK*Beeld sociale media*

- Sommige Marokkaanse Nederlanders willen in Marokko begraven worden, maar kunnen dit nu niet vanwege het ingestelde vliegverbod.

Politiek en maatschappelijke onrust

- In Groot-Brittannië zijn meerdere mobiele zendmasten in brand gestoken. De politie vermoedt een verband met de complottheorie dat 5G aan het coronavirus koppelt. Ook in Nederland zijn incidenten met twee zendmasten en worden video's van in brand gestoken zendmasten verspreid.
- Volgens onderzoeksbureau Citisens hebben Nederlanders veel waardering voor de aanpak van de coronacrisis door de overheid. Van de mensen beoordeelt 89 procent de maatregelen die zijn genomen als goed.
- Er wordt (vooral via sociale media) reclame gemaakt voor corona zelftests, die niet (altijd) betrouwbaar zijn.
- Afgelopen week werd duidelijk dat Nederland telecomdata wil gaan gebruiken om de epidemie in kaart te brengen. Er moet worden nagedacht over een exit-strategie om te voorkomen dat ook na de pandemie dergelijke techniek blijvend in te zetten, aldus media.
- Oplichters doen zich voor als leveranciers van miljoenen mondkapjes, FIOD houdt mensen aan.
- Tijdens het paasweekend worden bepaalde toeristische plekken en landweggetjes afgesloten voor motorrijders en wielclubs. Ook zullen tuinentra en woonboulevards klantenstromen moeten reguleren en afremmen.
- Volgens een Amerikaanse expert is het aantal a-symptomatische besmettingen veel hoger dan tot nu toe werd aangenomen. Amerikaanse onderzoekers stellen dat het erop lijkt dat het virus zich ook via zeer kleine vochtdruppeltjes kan verspreiden, welke vrij (kunnen) komen bij ademhaling en praten.

Beeld sociale media

- Op sociale media gaan complottheorieën rond over het verband tussen COVID-19 en 5G en vermeende gezondheidsimplicaties van 5G.
- Mensen zijn verbaasd dat er op Eindhoven Airport volle vliegtuigen landen met werkrachten uit Oost-Europa. Vanwege de taalbarrière heeft de luchthaven moeite de seizoensarbeiders te houden aan de 1,5 meter regel.
- Op sociale media reageert men overwegend afkeurend op overtreders van het samenscholingsverbod. Ook zijn de hashtags #blijfthuis of #ikblijfthuis het gehele weekend trending geweest.
- Het FvD heeft een mini-docu via YouTube verspreid. In het filmpje wordt gesuggereerd dat FvD de ernst van de situatie al vroeg onderkende maar met onkundige en onwillige bewindspersonen te maken kreeg.

DUIDING**Naleving maatregelen aankomend paasweekend mogelijk onder druk**

- Aankomend paasweekend kan naleving van maatregelen onder druk komen door de toenemende positieve berichten over de effecten van de maatregelen en het mooie weer. De Duitse maatregelen beperken mogelijk het aantal meerdaagse Duitse toeristen.

Continue druk op geloofwaardigheid van overheid, experts en maatregelen

- Berichtgeving over maatregelen in het buitenland (verlichte regimes, gebruik mondkapjes) en onderzoeksuitkomsten (groter aandeel a-symptomatische besmettingen) kunnen geloofwaardigheid aantasten.
- Opportunisten en complotdenkers zijn mogelijk eerder geneigd om wantrouwen om te zetten in activiteiten (brandstichting zendmasten) die kunnen leiden tot verminderde lokale beschikbaarheid van telecom.
- Risico op toenemend gevoel van 'ongelijkheid' onder burgers en bedrijven t.a.v. bijvoorbeeld medische behandeling, financiële steun (uitzendkrachten) en een veilige werkomgeving (supermarkten). Deze ongelijkheid kan verder gevoed worden indien andere landen of grotere bedrijven (KLM, Schiphol) steun ontvangen en anderen minder.

Aandacht cijfers IC-capaciteit, verdringingseffecten en import medische goederen en apparatuur

- Knelpunt IC-capaciteit (medicatie, personeel, apparatuur) blijft, zowel qua aantallen als qua zorgkwaliteit. Tegelijkertijd ontbreken nog steeds betrouwbare cijfers.

Aandacht voor het langere termijn perspectief.

- De grote economische gevolgen en de lange duur van de maatregelen voeden de discussie over scenario's na 28 april en de vraag of het "middel schadelijker is dan de kwaal".
- Aandacht voor tijdelijkheid en herstel van (eventuele) inbreuken op grondrechten, zoals door gebruik van telecomgegevens.